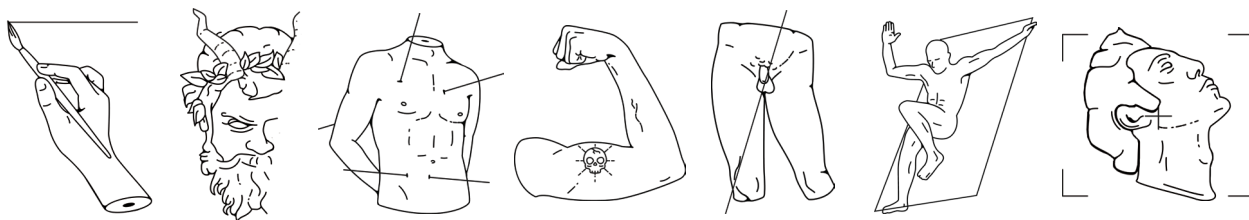

L'HOMENU

TOT DESPULLANT ELS ARQUETIPS DE LA MASCULINITAT

L'home nu. Tot despullant els arquetips de la masculinitat pretén despullar l'home fugint de mites i idees que també l'han empresonat, i alhora qüestionar la visió binària del gènere plantejant un concepte molt divers de les identitats, tot plegat des d'un posicionament igualitari. La mostra planteja un recorregut pel nu masculí en les col·leccions dels museus de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona. Partirem de l'autocrítica d'uns museus en què els nus masculins romanen amagats a les calaixeres de les reserves, i en els quals les dones queden relegades a ser protagonistes passives de les fantasies masculines heteronormatives. Amb l'art contemporani com a mediador, també es pretén qüestionar què vol dir ser homes avui en dia, al segle XXI, des d'una mirada diversa, igualitària i interseccional però defugint el binarisme, perquè hi ha tantes identitats com persones.

Històricament, la representació del nu en l'art ha reflectit els tòpics i els estereotips de gènere que la societat vinculava als sexes biològics d'home i dona: mentre que la dona és l'objecte de desig passiu —lligada també al concepte de temptació sexual—, l'home està gairebé sempre vinculat a l'expressió de la força i del poder. Podem trobar bona part de les arrels d'aquesta i d'altres visions de la masculinitat en la cultura clàssica, en el mite i els arquetips que defineix. Per altra banda, la

iconografia religiosa ha representat el nu masculí amb abundància i generositat, tot i que sovint ho ha fet sota el sedàs del pudor i la censura que el context requeria. En alguns casos el nu és símbol d'innocència, en d'altres de pecat, dolor, heroïcitat o glòria. El fet és que part d'aquesta iconografia ha acabat esdevenint un referent homoeròtic. Aquest cànon de bellesa masculina que prové de l'antiguitat s'ha mantingut gairebé immutable durant segles i ha amagat altres cossos més reals que van aflorar en l'art. En definitiva, a partir del segle XIX es comença a apuntar el canvi que es consolida en les avantguardes, les quals trenquen amb el cànon clàssic i representen la diversitat de cossos, però també d'identitats i opcions. Finalment, l'home esdevé objecte de desig i al llarg del segle XX el cinema, el còmic, la música, o fins i tot la indústria del perfum i la moda, han anat construint i desconstruint una imatge de la masculinitat més calidoscòpica i variada.

En un moment històric com l'actual, a partir de la nova onada del moviment feminista, el paper de la dona, la seva visibilitat i les seves reivindicacions es posen sobre la taula amb contundència. Però ara la lluita s'ha dut més enllà, nous corrents proposen la desconstrucció de les categories de sexe i gènere. Així, la lluita feminista s'uneix a la dels col·lectius LGTBIQ+. I, trencant aquestes categories, també es lluita per alliberar l'home.

#01

INTRODUCCIÓ

«Verte desnudo es recordar la tierra».

Federico García Lorca

Aquesta exposició pretén despullar l'home, des d'un posicionament igualitari, fugint de mites i idees que també l'han empresonat, i alhora qüestionar la visió binària del gènere plantejant un concepte molt divers de les identitats.

En un moment històric com l'actual, a partir de la nova onada del moviment feminista, el paper de la dona, la seva visibilitat i les seves reivindicacions es posen sobre la taula amb contundència. Però ara la lluita s'ha dut més

enllà, nous corrents, com ara la teoria queer, proposen la desconstrucció de les categories de sexe i gènere i aposten per la performativitat de gènere. Així, la lluita feminista s'uneix a la dels col·lectius LGTBIQ+. I trencant aquestes categories, també es lluita per alliberar l'home de la noció tradicional de masculinitat, de virilitat i del poder. Tot visualitzant els cossos masculins dels fons dels museus i fent un recorregut per l'art català dels segles XIX i XX es pretén fer evidents els arquetips que tradicionalment s'han associat a la masculinitat, i també els tòpics que els i les artistes han anat trencant; d'aquesta manera, es proposa fer un pas per desmuntar-los i aconseguir deslliurar-nos de les idees que ens limiten. Aquesta mirada des del present es fa encara més visible amb les obres contemporànies que acompanyen les històriques.

NUS EN XARXA

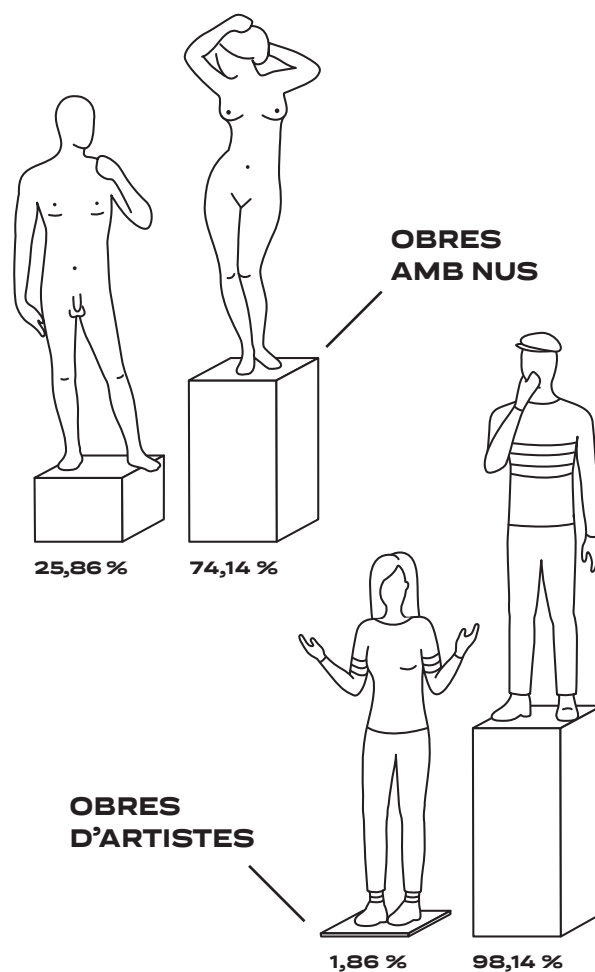
«Han d'anar despullades, les dones, per entrar al Metropolitan?».

Guerrilla Girls

L'exposició planteja un recorregut pel nu masculí en les col·leccions dels museus de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona. Partirem de l'autocrítica d'unes institucions en què els nus masculins romanen amagats a les calaixeres de les reserves, i en els quals les dones queden relegades a ser protagonistes passives de les fantasies masculines heteronormatives.

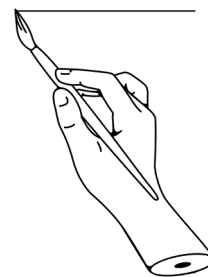
El nu masculí, als museus que participen de la tria que s'ha fet amb motiu d'aquesta exposició, representa un 25,86% en comparació al femení, que és el 74,14%.

D'altra banda, la presència de dones artistes és inversament proporcional i tan sols hi ha un 1,86% d'obres de dones artistes exposades, enfront d'un 98,14% d'obres d'homes.

#02

HOME ACTIU / DONA PASSIVA

«T'ensenyaran a considerar el teu cos no com un tot que ets tu mateixa, sinó com si el veiessis des de fora; la visió de tu mateixa et vindrà des del mascle que t'observa de fa segles».

M. Aurèlia Capmany

Històricament, la representació del nu en l'art ha reflectit els tòpics i els estereotips de gènere que la societat vinculava als sexes biològics d'home i dona: mentre que la dona és l'objecte de desig passiu —lligada també al concepte de temptació sexual—, l'home està gairebé sempre vinculat a l'expressió de la força i del poder.

D'aquesta manera, les obres d'aquest àmbit ens parlen del lligam existent entre la representació de la figura masculina i el concepte de la força i la lluita. Precisament, en les representacions de les parelles és on es consolida clarament el concepte de l'home actiu enfront de la dona passiva.

Aquesta iconografia neix de la perpetuació dels models clàssics sorgits ja en l'antiguitat. Un d'aquests models és la imatge de l'artista i la model, o també la representació dels amants, sempre una visió de la dona en repòs, passiva i serena, i l'home amb una actitud més activa. Aquesta polaritat no deixa de ser una evidència més de l'associació d'un rol determinat a un gènere, i de com s'han anat creant uns arquetips binaris encara avui vigents, però no per això vàlids.

#03

EL MITE DE LA MASCULINITAT

«Tants homes, tants parers: cadascú té la seva manera».

Publi Terenci

La representació del nu masculí és molt habitual en les escenes mitològiques i les representacions històriques i allegòriques, des de l'antiguitat fins als nostres dies.

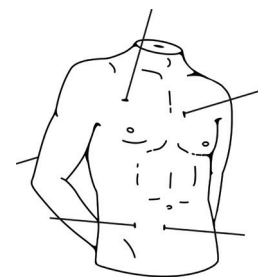
Déus, atletes, herois... cossos idealitzats i musculats com a símbol de bellesa, física i moral, però també de força i poder, només en contraposició a la imperfecció, també física i moral, de faunes i sàtirs que representen l'antiheroi més animal, però en definitiva més humà.

Sovint, els arquetips de la masculinitat hegemònica són

definites, en la nostra cultura, per aquests personatges heroics, de força descomunal i valors morals, que han estat imitats una vegada i una altra en les acadèmies artístiques. Aquesta repetició constant ha acabat convertint un cànon clàssic en un arquetip que ens domina el gust i l'imaginari de tal manera que, probablement, continuem associant-los a la perfecció, a la bellesa i a la moralitat. En la societat grega, aquests herois i déus marcaven una pauta de perfecció, i també eren portadors de *aristeia*, o excel·lència. Ells eren el model a seguir per guerrers i atletes. Però sovint oblidem que per als grecs no només calia un bon físic treballat al *gymnasion* (*gymnos* vol dir, precisament, nuesa), a la palestra o en la batalla. Per a ells la bellesa també era intel·lectual i moral, i estava molt lligada a les paraules, que tenien el poder de convèncer, una gran manera de vèncer: Troia no es guanya amb la força d'Aquiles sinó amb l'astúcia d'Ulisses.

#04

HEROI I MÀRTIR

«La passió no sap on la necessitat acaba».

Sant Agustí

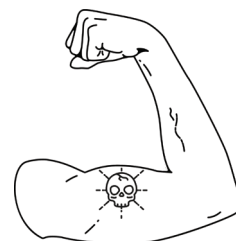
Ben al contrari del que es podria pensar, el Cristianisme ha representat amb abundància i generositat el nu masculí, tot i que sovint sota el sedàs del pudor i la censura. En alguns casos és símbol d'innocència, com en les representacions d'Adam, les ànimes o els àngels. En d'altres alludeix clarament a la dimensió humana de Crist, per exemple en les representacions del Nen amb el sexe despulat.

Però la iconografia religiosa també ha servit per mostrar la bellesa del cos masculí vinculat al concepte clàssic de glòria, divinitat i heroïtat. Crist crucificat perpetua els cànons clàssics del cos nu. Bellesa i moralitat s'hi entrellacen amb l'exaltació de la majestat i la glòria de la divinitat.

En altres ocasions, el nu apareix en un context dramàtic amb una voluntat expressiva, sovint en sants martiritzats en què la bellesa clàssica, també moral, es fusiona amb èxtasis dolorosos creant imatges d'un erotisme latent, gairebé orgàsmiques. No és estrany que sants com ara és el cas de Sant Sebastià acabin convertits en icones gais.

#05

COS IDEAL / COS REAL

«L'home és menys ell mateix quan parla en primera persona. Dona-li una màscara i et dirà la veritat».

Oscar Wilde

Des de l'art grec s'ha perpetuat un cànon de bellesa masculina que es manté immutable a través del constant retorn al classicisme del Renaixement, el Barroc i el Neoclassicisme.

Els artistes i els aprenents copiaven les escultures antigues i les obres del passat i les preniën com a referència. Però l'evolució de l'ensenyament acadèmic, amb la introducció del model del natural, va obrir una esletxa en la representació de cossos més reals. Les

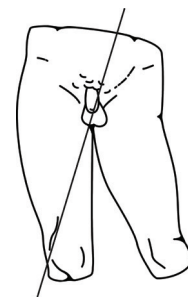
anomenades acadèmies masculines, o dibuixos de nus, eren part imprescindible de la formació artística, i els aprenents, a més de copiar els grans mestres del passat, també dibuixaven models reals, tot i que sovint reproduïen postures d'obres clàssiques ben conegudes.

Quan es va introduir el cos real a l'estudi també hi va penetrar la realitat desidealitzada. D'aquesta manera, a mitjan segle XIX, i coincidint amb el Realisme, comencen a aparèixer els nus masculins que responen a realitats diferents. A més de l'home musculat pel treball, comencen a ser visibles l'home barbut o pelut, panxut o esquifit, vell i malalt o fins i tot amb trets ètnics d'altres parts del món.

En definitiva, es comença a apuntar el canvi que s'havia de consolidar en les avantguardes, que van trencar amb el cànon clàssic i representen la diversitat de cossos, com també d'identitats i d'opcions.

#06

MASCULINITAT, EROTISME I OBJECTE DE DESIG

«Hi ha dues idees bàsiques i els homes girem al seu voltant com els animals entorn d'una sínia, em refereixo al sexe i la mort».

Montserrat Roig

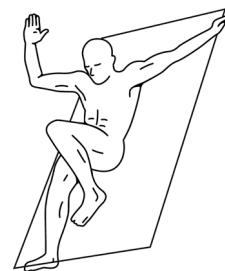
Ja hem vist que la representació de la virilitat havia estat lligada a la imatge de força, potència i agressivitat, fins i tot quan la imatge no anava acompanyada d'una dona. En teoria, l'únic objecte eròtic era un cos femení determinat. L'home tenia restringit el seu paper i en ben poques ocasions esdevenia clarament l'objecte passiu del desig.

Però, al llarg del segle XIX, i a partir de la crisi de la societat tradicional, fan eclosió a Occident tot un seguit de moviments que, d'alguna manera, comencen a qüestionar els estereotips de gènere. Tot plegat és evident amb l'inici del feminisme, però també amb el dandisme, que reivindica el refinament extrem i un nou model d'ambigüitat amb el triomf de l'androgín, i que no deixen de ser reaccions contra la societat establerta.

Amb l'arribada de la modernitat i les avantguardes, el nu i la sexualitat es mostren de manera més explícita, i el cos masculí comença a esdevenir objecte de desig superant la genitofòbia. En aquest sentit, des dels ambients artístics ja es plantejaven passos endavant que, en canvi, la societat ha semblat obviar, entestada a classificar sexe i gènere en dues categories úniques i polaritzades que deixaven el que se'n sortia al marge de la societat.

#07

L'HOME ALLIBERAT

«Quan perdem el dret a ser diferents, perdem el privilegi de ser lliures».

Charles Evans Hughes

Després de fer un recorregut per les obres de l'exposició i els seus plantejaments tradicionals, la proposta d'una jove artista ens apropa a una visió contemporània. Tot barrejant llenguatges artístics diferents, ens ofereix la possibilitat de despendre'ns dels equipatges que hem

anat incorporant des de la infantesa i que ens parlen d'una masculinitat imposada des de la societat patriarcal. L'obra es planteja com una reflexió i com un diàleg per representar la diversitat i allunyar-nos de la idea essencialista del gènere que ens limita.

L'«home alliberat» no pot tenir un model exclouent i tancat en un binarisme que l'oprimeix. Treure l'home del seu encasellament, deixar que el seu cos s'expressi, que les seves actituds vagin més enllà del relat creat des del poder i des de l'hegemonia del mascle com a símbol de força, serà el camí no només per aconseguir un home nou sinó també per fer possible l'alliberament de la dona.

#08

ELS VALORS DE L'HOME IDEAL?

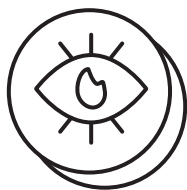
«És molt important utilitzar la vulnerabilitat com la nostra gran força».

Clara Peya

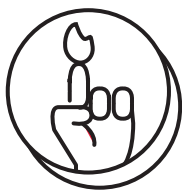
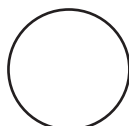
Per ajudar a trencar idees preconcebudes us animem a participar en aquesta obra interactiva que va creant a temps real una infografia a partir de «tiquets de compra» per qüestionar el que ens han anat imposant sobre els aspectes que més es valoren en l'home.

Segons la teva opinió, quins haurien de ser per ordre de prioritat els valors que defineixen l'home del segle XXI?

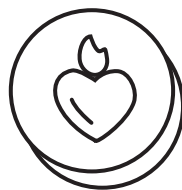
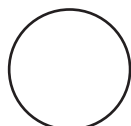
Les teves respostes ens ajudaran a acabar de completar la possible imatge d'un home alliberat, a sacsejar esquemes ja molt determinats i, també, ens ajudarà a fer-nos conscients dels nostres propis condicionants.

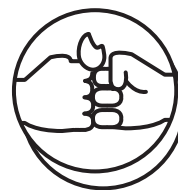
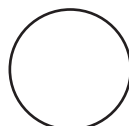
CREATIVITAT

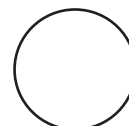
LIDERATGE

EMPATIA

COMPROMÍS

Aquesta exposició ha estat organitzada per l'Oficina de Patrimoni Cultural de l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona, el Museu d'Art de Cerdanyola i el Museu Abelló de Mollet del Vallès. La seva itinerància s'emmarca dins dels programes de suport de la Xarxa de Museus Locals, instrument de cooperació entre la Diputació de Barcelona i els ajuntaments amb museus municipals.